

Aan ministerie:

t.a.v. Internetconsultatie

Betreft zienswijze Wet op Defensiegereedheid (Wodg)

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij maken wij bezwaar tegen de Wet op defensiegereedheid, die nu ter consultatie voorligt. Hieronder zullen wij onze bezwaren puntsgewijs toelichten.

Gebrek aan specifieke criteria inwerkingtreding en onduidelijkheid over inzet:

De wet bevat geen duidelijke criteria (SMART geformuleerd) of voorwaarden voor wanneer en hoe de bevoegdheden onder de wet mogen worden ingezet. Dit kan leiden tot willekeurige en ongecontroleerde toepassing van de wet en biedt rechtsonzekerheid. Het is essentieel dat de wet heel duidelijk en niet voor meerdere uitleg vatbaar is over wanneer en hoe Defensie deze bevoegdheden mag inzetten. Dit voorkomt willekeur en misbruik en zorgt ervoor dat burgers weten onder welke omstandigheden hun rechten kunnen worden beperkt.

Naar onze mening mag de wet bijvoorbeeld niet toegepast worden om de wensen vanuit het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie zomaar door te voeren bij een gevoelsmatige tegenstand van omwonenden of mogelijke strijdigheid van de plannen met nationale en internationale wetten, verordeningen en verdragen.

Ook worden er zaken benoemd die momenteel in een vergunningaanvraag bij het ILT liggen (denk aan kruitverbranding op het ASK). Het kan niet de bedoeling zijn dat als het op basis van milieuwetgeving (vergunning) niet mag, het alsnog op deze wijze geregeld wordt.

Daarnaast is volledig onduidelijk voor hoe lang de genoemde gereendheidstellingen in de wet ingezet mogen worden. Wat zijn de criteria wanneer weer wordt overgegaan naar een "normale" situatie?

Schending van burgerrechten:

De wet beperkt het recht op privacy van burgers. Ook kan door buitenwerking stellen van bepaalde wetten er strijd ontstaan met de vrijheid van meningsuiting. Dit is in strijd met de grondwettelijke rechten die zijn vastgelegd in de Nederlandse Grondwet (artikel 10 en 11) en internationale verdragen zoals het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM, artikel 8). Daarnaast is een beperking van protestmogelijkheden (bezwaar en beroep) bij defensieactiviteiten bij civiele gebieden in strijd met de artikelen 9 & 11 van de Grondwet (vrijheid van vergadering en demonstratie)

Strijdigheid met het motivatiebeginsel:

De Wet op defensiegerichtheid voldoet niet aan het motivatiebeginsel, een fundamenteel principe van behoorlijk bestuur. Dit beginsel vereist dat overheidsbesluiten deugdelijk gemotiveerd zijn en dat de motivering duidelijk en begrijpelijk is voor de burgers. De huidige wetgeving biedt onvoldoende rechtvaardiging voor de noodzaak en proportionaliteit van de voorgestelde maatregelen. Er is geen overtuigend bewijs geleverd dat de voorgestelde bevoegdheden noodzakelijk zijn voor de nationale veiligheid, noch is aangetoond dat de voordelen van de wet opwegen tegen de aanzienlijke inbreuken op de rechten en vrijheden van burgers. Dit gebrek aan een duidelijke en overtuigende motivering ondermijnt de legitimiteit van de wet en is in strijd met de principes van transparantie en verantwoording die ten grondslag liggen aan een democratische rechtsstaat.

Economische gevolgen:

De wet legt een onevenredige financiële last op burgers en bedrijven, hetgeen kan leiden tot economische schade en verlies van banen. Door het buiten werking stellen van (onderdelen van) natuur en milieuregels worden grenzen overschreden. Woningen worden hierdoor minder waard, bedrijven kunnen economische schade ervaren doordat ze niet meer gebruik kunnen maken van hun locatie. Ook zal er door overschrijden van normen (bijvoorbeeld door nachtvliegen) er meer sprake zijn van lichamelijk en psychisch lijden waardoor er hogere kosten ontstaan.

Gelden de normale planschadeprocedures/nadeelcompensatie ook als de bevoegdheid wordt ingezet? Of bij schade door hogere geluidsemissie of luchtuitstoot, bestaat er dan financiële genoegdoening voor getroffen?

Gebrek aan transparantie:

Zoals hierboven reeds aangegeven is niet duidelijk wanneer de wet ingezet kan worden. Ook niet of er dan nog rechtsbescherming mogelijk is voor inwoners. Daarnaast is, door het flexibel willen inzetten van verschillende munitie (o.a. mortieren) op o.a. het ASK, er geen transparantie naar de omwonenden over de daadwerkelijke geluidsbelasting. Hierom zal, indien er gekozen wordt voor het flexibel kunnen inzetten van munitie, er een continu meetnetwerk rondom het oefenterrein noodzakelijk voor de onderdelen trillingen en geluid. Hiermee kan effectief de daadwerkelijke trilling en geluid worden gemeten en kan er getoetst worden of er binnen de vergunde geluidsnormen gebleven wordt.

Privacy-inbreuk:

Deze wet maakt het mogelijk om op grote schaal gegevens van burgers te verzamelen zonder een specifieke verdenking (art 4.7 onder 2^E). Dit kan leiden tot onnodige inbreuken op de privacy van onschuldige burgers.

Delen van gegevens met buitenlandse diensten:

De verzamelde gegevens kunnen worden gedeeld met buitenlandse inlichtingendiensten (artikel 4.12) zonder dat deze eerst worden geanalyseerd. Dit kan leiden tot misbruik van persoonlijke gegevens door buitenlandse regeringen. Ervaringen uit het verleden laten zien dat dit verstrekkinge gevolgen kan hebben ook al was de verdenking onjuist. Delen van informatie zal derhalve vooraf getoetst moeten worden op proportionaliteit en rechtsgeldigheid door een onafhankelijke commissie.

Het pas per AMvB aanwijzen van personen en instanties waar gegevens aan worden verstrekt kan leiden tot rechtsonzekerheid. Ook ontbreekt hierop toetsing door de 2^e kamer. Vooraf zal in deze wet duidelijk moeten zijn aan wie de gegevens verstrekt kunnen worden.

Milieu- en natuurwetten buiten werking stellen:

Het buiten werking stellen van milieu- en natuurwetten kan ernstige gevolgen hebben voor de biodiversiteit en het milieu. Het kan leiden tot onomkeerbare schade aan beschermde natuurgebieden en ecosystemen. Dit kan de kwaliteit van lucht, water en bodem negatief beïnvloeden, wat essentieel is voor een gezonde leefomgeving.

Wettelijke grenzen kunnen worden overschreden zonder dat er enige toetsing is op de effecten voor mens en natuur. Dit kan o.a. komen door cumulatie van activiteiten in een bepaald gebied (denk aan het ASK in 't Harde) waar nu reeds al een overbelaste situatie is. Door het toestaan van laagvliegen, landen van helikopters, schieten van andere munitie, graven van loopgraven e.d. gaan er een veelvoud van activiteiten in een gebied plaatsvinden, die per onderdeel misschien kunnen qua geluidsnormen, echter in cumulatie leiden tot een onleefbaar gebied. Denk hierbij aan overschrijding van geluids- en trilling normen. De (langjarige) effecten op mens en natuur behoeven niet getoetst te worden. Naar onze mening dienen er maximale grenzen te worden vastgelegd waar binnen men te allen tijde dient te blijven (ook in cumulatie van alle defensieactiviteiten in een gebied). Denk hier o.a. aan geluid, trilling, lucht en bescherming flora en fauna.

Ook lijkt dit in strijd te zijn met artikel 21 van de Grondwet (de zorg voor het landelijk milieu).

Gevolgen van het buiten werking stellen van de AVG:

Het buiten werking stellen van (delen van) de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) kan leiden tot ongecontroleerde en onrechtmatige verwerking van persoonsgegevens. Dit kan resulteren in verlies van controle over persoonlijke gegevens, verhoogd risico op datalekken, identiteitsdiefstal en misbruik van gegevens.

Ook hier is naar verwachting strijd met de Grondwet: artikel 10 (expliciete bescherming van gezichts- en locatiegegevens)

In strijd met Europese regelgeving:

Het deels niet voldoen aan de AVG is in strijd met de Europese regelgeving, waaronder de AVG zelf en de Europese Richtlijn voor gegevensbescherming bij rechtshandhaving (RGR). Dit ondermijnt de bescherming van persoonsgegevens en de rechten van burgers zoals vastgelegd in de Europese wetgeving.

Risico op profilering en discriminatie:

De grootschalige verzameling van gegevens kan leiden tot profilering van burgers, waarbij bepaalde groepen onterecht worden verdacht of gediscrimineerd op basis van hun gegevens.

Psychologische gevolgen:

De voortdurende kans op (digitale) surveillance en het gevoel dat persoonlijke gegevens constant kunnen worden verzameld en geanalyseerd, kunnen leiden tot stress, angst en een gevoel van onveiligheid onder burgers. Daarnaast kan het overschrijden van milieuregels zoals geluids- en trillingsnormen leiden tot psychologische effecten.

Verlies van vertrouwen in de overheid: De inbreuken op privacy kunnen het vertrouwen van burgers in de overheid en haar instellingen ondermijnen, wat kan leiden tot maatschappelijke onrust en een afname van de bereidheid om samen te werken met overheidsinstanties. Ook het gevoel dat de overheid zich niet aan de regels hoeft te houden en wel strikt is op de naleving op haar eigen inwoners heeft effecten op het vertrouwen in de overheid.

Schending van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM):

De wet staat grootschalige surveillance en gegevensverzameling toe zonder specifieke verdenking (artikel 4.7 en 4.8), wat in strijd is met artikel 8 van het EVRM, dat het recht op privacy beschermt. Daarnaast is het niet voldoen aan milieu- en natuurwetgeving in strijd met de Vogel- en Habitatrichtlijnen (Richtlijnen 2009/147/EG en 92/43/EEG), die de bescherming van kwetsbare gebieden, dieren en plantensoorten regelen. Een compensatie dient namelijk eerst gerealiseerd te zijn alvorens men de activiteiten mag uitvoeren. Om een habitattype te compenseren is een zeer lange tijd nodig (jaren). Zoals nu ingestoken worden de activiteiten reeds uitgevoerd alvorens de compensatie is geregeld.

Inbreuk op het recht op een eerlijk proces en milieuverplichtingen:

Artikel 6 van het EVRM garandeert het recht op een eerlijk proces. De grootschalige gegevensverzameling kan leiden tot profilering en discriminatie, wat de rechtsgelijkheid ondermijnt. Bovendien is het niet naleven van milieu- en natuurwetgeving in strijd met de Europese milieuregelgeving, waaronder de Kaderrichtlijn Water (2000/60/EG) en de Richtlijn Luchtkwaliteit (2008/50/EG), die de bescherming van water- en luchtkwaliteit waarborgen

Proportionaliteit en noodzakelijkheid:

Volgens het EVRM moeten inbreuken op fundamentele rechten proportioneel en noodzakelijk zijn. De maatregelen in de wet zijn disproportioneel en gaan verder dan wat noodzakelijk is. Dit komt deels vanwege het ontbreken van toetsbare kaders wanneer de wet al dan niet ingezet kan worden, de toezicht hierop en de duur van de inzet.

Onvoldoende democratische controle:

De wet voorziet niet in voldoende democratische controlemechanismen. Dit betekent dat er geen adequate parlementaire of onafhankelijke toetsing (al dan niet via een commissie) is van de inzet van (een deel van) de bevoegdheden onder de wet. Dit kan leiden tot een gebrek aan verantwoording en controle.

Vanwege de daarnaast eerder vermelde mogelijke schendingen van grondrechten klemmt dit te meer nu Nederland een toetsingsverbod (art. 120 GW) kent : rechters kunnen niet toetsen aan de Grondwet. Alleen parlement en RvS doen dat.

Risico op misbruik:

Zonder specifieke voorwaarden en een toetsingscommissie is er een groter risico dat de bevoegdheden onder de wet worden misbruikt. Dit kan leiden tot onrechtmatige inbreuken op de privacy en andere fundamentele rechten van burgers.

Militarisering van de samenleving:

De wet geeft Defensie uitgebreide bevoegdheden om in te grijpen in het dagelijks leven van burgers, wat kan leiden tot een militarisering van de samenleving. Dit kan resulteren in een situatie waarin burgers zich voortdurend gecontroleerd en bedreigd voelen door militaire aanwezigheid.

Schending van burgerrechten:

De uitgebreide bevoegdheden van Defensie hebben een negatieve invloed op en zijn in strijd met de democratische waarden en vrijheden die Nederland hoog in het vaandel heeft staan. Vrijstellingen voor Defensie kunnen zorgen voor ongelijke behandeling: andere sectoren (bouw- en landbouw) hebben geen uitzonderingspositie. Als alleen Defensie milieuregels mag negeren, ontstaat ongelijke behandeling ten opzichte van burgers of bedrijven. Dit is in strijd met artikel 4 van de Grondwet (gelijke behandeling).

Gevolgen voor stikstof en Natura 2000-gebieden:

Het buiten werking stellen van natuur- en milieuregels kan leiden tot een toename van stikstofdepositie, wat schadelijk is voor kwetsbare natuurgebieden zoals de Natura 2000-gebieden. Deze gebieden zijn al overbelast met stikstof, wat leidt tot verlies van biodiversiteit en achteruitgang van ecosystemen. Het niet naleven van de kritische depositiewaarden (KDW) kan verdere schade veroorzaken en de doelen van de Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn) ondermijnen, wat ook weer in strijd is met de Grondwet. Het pas achteraf compenseren is in strijd met de wet- en regelgeving.

Gevaar van AI-gebruik door Defensie:

Het toenemende gebruik van kunstmatige intelligentie (AI) door Defensie brengt extra risico's met zich mee. AI-systemen kunnen leiden tot onvoorspelbare en oncontroleerbare beslissingen, vooral als ze worden ingezet zonder voldoende toezicht en controle. De Europese AI-verordening (AI Act) verbiedt bepaalde risicovolle AI-toepassingen, zoals sociale scoring en emotieherkenning, vanwege de potentiële schade aan fundamentele rechten. Het gebruik van AI door Defensie kan leiden tot discriminatie, manipulatie en verlies van autonomie voor burgers. Door het buiten werking stellen van AVG en andere privacywetgeving is het gebruik van AI een steeds grotere dreiging. We verzoeken hierom in deze wet gebruik van AI uit te sluiten, danwel nadere regels te stellen.

ASK 't Harde:

Veel van de gevraagde activiteiten zullen op en rondom het ASK 't Harde plaatsvinden. We missen in de wet dat er gekeken dient te worden naar de cumulatie van de effecten van alle defensieactiviteiten in een gebied. Bij overschrijdingen van milieu en natuurnormen in geval van cumulatie zal er besloten moeten worden dat de activiteiten niet mogen plaatsvinden.

Onvoldoende wordt vooraf in beeld gebracht wat de effecten zijn van een aantal gewenste ontwikkelingen (kruidverbranding, graven, helikopters (laagvliegen en landen), opslag van

extra munitie, schieten van extra munitie e.d. Dit zal vooraf duidelijk inzichtelijk moeten zijn, waarbij er geen overschrijding wordt toegestaan van de WHO vastgestelde normen voor een normale leefbare leefomgeving.

Bij de opslag van extra munitie dient vooraf de externe veiligheidsaspecten te worden bekeken. Van deze veiligheidscontouren mag niet worden afgeweken (geen woningen in veiligheidscontouren).

Voor een goed inzicht in de daadwerkelijke geluidsemisatie dient er een continu meetnetwerk te worden aangelegd rondom het ASK.

Conclusie:

Wij verzoeken u dan ook dringend om de Wet op defensiegereedheid te heroverwegen en de bezwaren en grondrechten van inwoners serieus te nemen. Wij zijn bereid om onze bezwaren mondeling toe te lichten en deel te nemen aan eventuele hoorzittingen.

Met vriendelijke groet,

Namens Stichting Explosievrije Kop van de Veluwe